

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
רודה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1206

מסכת יבמות ק"ח-כתובות ג' ♦ אבות ב', י' - ג', ב'

בס"ד, ד' תמוז תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ ארבעה מיני שלום
- ♦ בפסיקת חז"ל משתנה הטבע
- ♦ מבוא למסכת כתובות
- ♦ "עיקר כתובה" ו"תוספת כתובה"
- ♦ "נכסי צאן ברזל"
- ♦ "נכסי מלוג"

- ♦ תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם - הדרן למסכת יבמות
- ♦ מידת השלום של חז"ל

- ♦ אדם שנפצע אנושות מכדורים או פגזים
- ♦ חומר איסור אשת איש
- ♦ רימון התפוצץ בשוחה
- ♦ נפל מנהר ונפגע ממוקש
- ♦ אדם שזנק לעדים שישבעו על תאריך הולדתו
- ♦ ההבדל בין "רוב" ל"חזקה"

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

"וכל בניך לימודי ה'"

בימים אלו מסיימים המוני בית ישראל את מסכת יבמות המסתיימת בפסוק "וכל בניך לימודי ה'". פסוק זה מופיע בנבואת אחרית הימים של ישעיה הנביא (נד/ג-הפטרת עניה סוערה), בו מדבר הוא בשם הקב"ה אל עם ישראל לבל תיפול רוחו, שכן עוד יבואו ימים טובים, בהם יישב כל העם בארצו, איש תחת גפנו ותחת תאנתו בהשקט ובשלווה וכל העם כולו יהיה מאוחד תחת דגלו של הקב"ה, ללא מחלוקות ופירוידים, והסיבה לכך תהיה - "וכל בניך לימודי ה'", שכל העם כולו יקבל את התורה והאמונה ולא תהיה כל עילה למחלוקת. בימינו, בעת שאנו עדיין מצפים בכל יום לגאולה השלמה, מוטלת עלינו החובה לעשות ככל שביכולתנו להמשיך ולהנחיל לדורות הבאים את המסר החשוב כי התורה ומצוותיה, הן יסוד האומה ושומרות הגחלת לבל תכבה לעולם. לקח רב בנושא זה אפשר להפיק מן המעשה שלפנינו: היה זה יום סגרירי מלווה רוחות ומזג אויר שאינו מסביר פנים להולכי הדרכים המבוססים בדרך הבוצית בואכה העיר מינסק שבליטא.

דף קכ/ב מעדיין על המגוייד

אדם שנפצע אנושות מכדורים או פגזים

גמרתנו מביאה את מחלוקת רבי שמעון בן אלעזר וחכמים, בדינו של אדם "מגוייד". רש"י (קכ/א, ד"ה ואפי') מבאר, כי "מגוייד" הוא אדם שנמלא פצעים וחתכים מדקירות חרב. מחלוקתם היא, אם ראו אדם במצב זה ולאחר מכן לא יספו לראותו, אם ניתן להתיר לאשתו להנשא מתוך הנחה כי בוודאי לא שרד, או שמא יתכן שהתאושש מפצעיו האנושים. חכמים סוברים, כי יש להניח שמת ואיננו, אך רבי שמעון בן אלעזר חולק וסובר "שיכול לכוות ולחיות", כלומר, מאחר שניתן להרפא מפצעים אנושים על ידי חימום המכה באש, אין להתיר לאשתו להנשא, שמא עלה בידי בעלה להכוות את פצעיו.

על מחלוקתם מוסיף רבא, כי גם חכמים מודים, שאם נדקר אדם בסכין מלובנת, אין להתיר לאשתו להנשא, מפני שהסכין עצמה מכווה את הפצע וקיים סיכוי שלא ימות. כדעתו של רבא הוורו פוסקים רבים להלכה (ט"ז אה"ע סימן י"ז ס"ק מ"ד, אך ראה עצי ארזים שם ס"ק קנ"ח), שאין להתיר לאשה להנשא על סמך עדות שבעלה נדקר אנושות בסכין או בחרב מלובנת.

על אודות הלכה זו קיימים נידונים רבים, הראשון שבהם הוא נידונם של הראשונים והפוסקים אם מדובר אף במי שנפצע במקום שנעשה "טריפה", ובכל זאת מפני שנפצע בסכין מלובנת חוששים שמא חי, או שמא מדובר רק במי שנפצע אנושות והחשש לחייו נובע מפני ריבוי החבלות ועוצמתן ולא מפני שנעשה "טריפה".

חומר איסור אשת איש: הלומד את הגמרא מעלה בלבו תמיהה, מדוע חוששים כי פצוע כה אנוש נותר בחיים? ובכן, החידושי הרי"מ כותב, כי אכן מעיקר הדין אין חשש, וניתן להתיר לאשתו להנשא, אך מפני חומר איסור אשת איש, החמירו חכמים לחשוש לאותו מיעוט שנותר בחיים מפני הסכין המלובנת [יתכן שדבריו הם רק אם נעשה מגוייד במקום שמטריפו].

חז"ל קבעו, איפוא, גדרים למקרים סבוכים בהם איש לא ראה שהבעל שבק חיים לכל חי, אך ראו כי נפצע אנושות.

לסוגייה זו השלכה רבת משמעות לעניין הנפצעים מקליעים, פגזים או רימונים. לצורך פיצוץם או תאוצתם של אלה, מציתים אבק שריפה, חומר נפץ, שהוא המאיץ אותם למטרתם,

זעילוי נשמת

הר"ר **אליעזר מילר** ז"ל
ב"ר פנחס ז"ל
נלב"ע ט' בתמוז תשמ"ה
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

הר"ר **דוד גמזו** ז"ל
בן ר' אלחנן זאב ז"ל נלב"ע ג' בתמוז
ומרת **אסתא גמזו** ע"ה
בת ר' פנחס ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

זעילוי נשמת

מרת **תקוה לוטה פלס** ע"ה
ב"ר שמואל ז"ל
נלב"ע ד' בתמוז תשס"ג
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לזעילוי נשמת

הר"ר **יצחק אריה קוזול** ז"ל ב"ר דב הכהן ז"ל נלב"ע כ"ד תמוז תשס"א
ולעילוי נשמת האשה החשובה מרת **מלכה קוזול** ע"ה ב"ר משה ז"ל נלב"ע ח' בתמוז תשמ"ג
לזעילוי נשמת ר' **משה** ז"ל ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע ט' בתמוז,
ולעילוי נשמת מרת **צילה** ע"ה בת ר' יוסף ז"ל נלב"ע כ"ב בסיון תשל"ג
ולעילוי נשמת הרה"ח ר' **יהודה פרנקל** ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז תמוז תשנ"ה
תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

ובפגזים הוא אף מפוצץ את תרמיל הפלדה של הפגז והופך אותו לרסיסי מתכת חדים ופוצעים. השימוש בחומר הנפץ אף מחמם את הקליעים, הפגזים והרימונים; משכך דנו הפוסקים, אם יש לדונם כמכת חרב מלובנת, שלדברי הכל, אם נראה אדם נפגע אנושות מקליע, פגז או רימון, אין בכך די כדי להתיר לאשתו להנשא, אם יותר לא ראוהו ולא נודע מה מצבו.

רימון התפוצץ בשוחה: בין המקרים הרבים שנידונו בספרי השר"ת, אנו מוצאים בשו"ת עצי חיים (אה"ע"ז סימן כ"ה) שלפניו הובא סיפורם של שני אנשי צבא יהודים שאחד מהם ישב בתוך שוחה וחבירו שעמד בסמוך שמע שני רימונים מתפוצצים בתוך השוחה. לאחר מכן הוא ראה כי החייל שבשוחה נפגע בגולגלתו מן הרימונים ומסרו לטיפול לשני חובשים נוכרים. לאחר זמן מה אמרו לו החובשים, כי לא הצליחו להצילו והם קברוהו. השאלה שעלתה היא, אם ניתן להתיר לאשתו להנשא על סמך הדברים הללו. בין היתר הוא מסתפק, אם מאחר שרסיסי הרימון חמים - אין להתיר לאשתו להנשא, שמא ניצל, אך בכל זאת הוא מעלה אפשרות שרסיסים של רימון אינם ברזל מלובן. העצי חיים אינו מסביר את צדדי הספק שלו, אך הם התפרשו בדברי פוסקים אחרים, כלהלן.

נפל מנהר ונפגע ממוקש: מקרה עצוב אחר הובא בפני בעל צור יעקב (שו"ת, חלק א' סימן ק"א). חיילים אחדים עמדו על גשר, ואחד מהם נפל לנהר, פגע במוקש שהתפוצץ ואף נפגע מרסיסי תותחים שנורו על האיזור. מכאן ואילך לא נראה האיש וכאשר ביקשו להתיר לאשתו להנשא לאור התפוצצות המוקש וההפגזות, כתב בעל צור יעקב כי לפצצות יש דין של סכין מלובנת, מפני שהחלקים הפוגעים רותחים ומלובנים, וממילא קיימת אפשרות שחייו של החייל ניצלו.

ברם, בשו"ת זקן אהרן (וואלקין, חלק א' סימן ע"ג) נוקט, כי פצצות ויתר מרעין בישיין מסוג זה, אינם כסכין מלובנת. הוא מספר, כי למסקנה זו הגיע לאחר שהרהר לעצמו, כי לא יתכן שמייצרי כלי המשחית ייצרום באופן שהתרופה למכתם תלוייה בהם עצמם. לפיכך הוא חקר, בדק ומצא שחלקי הברזל אכן אינם מלובנים, ולפיכך מי שהגיע למצב "מגוייד", רח"ל, מפצצות וכדומה, אינו נכלל בדברי רבא, שהנפצע בסכין מלובנת, אין אשתו רשאית להנשא.

מעניין לציין, כי באוצר הפוסקים (סימן י"ז ס"ק רנ"א אות ה' בהג"ה) הביאו בשם מומחים, שחומם של כדורי רובה ורסיסים אינו עולה לטמפרטורה שמעל 80 מעלות צלזיוס, וממילא אין להם דין של כלי זיין מלובן.

דף קכ"ב/א אכלו כוורי לחסא

אדם שנזקק לעדים שישבעו על תאריך הולדתו

בניגוד לימינו, לפני שנים רבות לא התקיים רישום מסודר של ילודים ותאריכים.

מעשה באדם ששלטונות מדינתו ציוו עליו להתגייס לצבא. בהגיעו לטעון בפניהם כי זה מכבר עבר את גיל הגיוס, השיבו לו כי אך אם יביא בפניהם שני עדים שישבעו לגבי גילו - יאמינו לו ויפטרוהו מן הגיוס. משביקש האיש להביא את שני הוריו מולידי, נענה בשלילה... "עליך להביא שני עדים חיצוניים!". ביקש, איפוא, היהודי לזמן שניים מחבריו אל הוריו, כדי שישמעו מהם את גילו וכך ישבעו בפני השלטונות. האמנם מותר לעשות כן?

השאלה הוגשה לפני הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל (שו"ת הר צבי, י"ד סימן קפ"ז), אשר בראשית דבריו מחלק את התשובה לשני חלקים. אם עליהם להשבע כי **זוכרים** הם את עת לידתו - אינם יכולים לעשות כן ואסור להם להשבע. ברם, אם הם מתבקשים להשבע כי **יודעים** הם את תאריך הולדתו, יכולים הם להשבע, אחר שישמעו את התאריך מהוריו.

כראייה לדבריו מביא הרב פראנק את המסופר בסוגייתנו.

הגמרא מספרת שרב נחמן נשבע על מותו של אדם בשם חסא. רב נחמן לא ראה מעודו את חסא מת, אלא שמע עד המעיד כי חסא טבע במים. עד זה אף לא ראה כי חסא מת, אלא שטבע במים, אך מאחר שקיים "רוב", שרוב הטובעים מתים, יש כאן "רוב" שניתן לסמוך עליו אף לעניין שבועה ועל כך סמך רב נחמן [אמנם, לעניין היתר עגונה, אין האשה מותרת אם אלה "מים שאין להם סוף", מפני שלגבי היתר נישואין חוששים למיעוט מפני חומרת איסור אשת איש]. טעם הדבר, לפי שכשם שעד אחד נאמן לגבי איסורים, וניתן לסמוך עליו שבשר זה כשר או שמפירות אלה הופרשו תרומות ומעשרות, וכדומה, כך גם ניתן לסמוך עליו לגבי איסור שבועה.

ההבדל בין "רוב" ל"חזקה": משעסקנו בשבועה בהסתמך על "רוב", הבה נתוודע לדבריו של הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הי"ד, המביא את גמרתנו ומעיר, כי אך בהסתמך על "רוב" ניתן להשבע, אך לא ניתן לעשות כן בהסתמך על חזקה.

נניח שאדם נתן גט לאשתו, אך מהלך נתינת הגט לא עבר למישרין אלא התעורר ספק אם הגט חל. דינה של אשה זו כאשת איש גמורה, אף להחמיר, שהבא עליה דינו מיתה, לפי שדין "חזקה" מותרת על כנה. כשם שעד התעורר הספק היתה אשת איש, כך גם לאחר מכן תמשיך להיות מוחזקת כאשת איש. ברם, האם ניתן להשבע שהיא אשת איש? לא! שכן, לעומת דין "רוב" המברר את המציאות [היינו: התורה קובעת כי ניתן לסמוך שכן היא המציאות ואין צורך לחשוש למיעוט], דין "חזקה" הקובע לנהוג כפי שהיה, אינו מברר את המציאות אלא קבעה התורה דרך הנהגה למקרים מסופקים, אך החזקה

בין המעטים שנראו משרכים את דרכם, היה אחד מגדולי ישראל בדור העבר שזקק להיפגש בחיפז עם פטרוני ישיבתו, מר דיוויס, הפלינטרופ המינסקאי שנודע בתמיכתו הרבה בעולם התורה בענין טובה ולב שמח. ציורף של נתונים שמשך אליו את גבאי הישיבות בכמטה קסם. דיוויס התגורר בטירה מפוארת רחבת ידיים במינסק. ארמונו היווה נושא לכשעצמו בפאר וההדר מעוררי ההשתאות. עמודי השיש שהקיפו את המבנה, חיסובי העץ שעטרו כל רהיט, והרהיטים המוזזהבים שפיארו את קומותיו של הבית עם הצמחייה הנהדרת שסביבו, יצרו יחדיו מלכות של עושר וכבוד. האורחים המבקרים אף ידעו לספר על שטיחים, ספות ונברשות יוקרתיות שהרכיבו את הסלון שהיה פנינת אימפריית החסד והמעש של מר דיוויס.

המולה רבה מלאה את חלל מטבח האחוזה באותו ערב. רב גדול וחשוב עומד לבקר את מר דיוויס והכל ידעו כי בביקוריו מסוג זה, היה הכיבוד ממיטב המטעמים. אף בנותיו של מר דיוויס עמלו יחד עם צוות הטבחיים, שכן כבוד גדול הוא להן לטרוח עבור תלמידי חכם חשוב ומכובד. לפתע נשמעו דפיקות קלות על דלת המטבח.

עובדי המטבח הסבו את ראשם לכיוון הדלת ששימשה את עובדי הבית בלבד. "גש אתה לפתוח את הדלת", ביקשה בתו של בעל הבית מאחד המשרתים. הדלת נפתחה ולאור התנור הגדול נראתה דמות בעלת הדרת פנים. היה זה גדול הדור! בעוד אחת מבנותיו של מר דיוויס נזעקה לקרוא לאביה שיקדם את פניו, הסביר הרב לעובדי המטבח ההמומים: "בוץ ולכלוך נדבקו אל סוליות מגפי, ניסיתי לנערם ולהסירם, אך אלו כנראה סירבו להיפרד מנעלי, ואני איני רוצה לפסוע עם מגפיים אלו דרך הכניסה הראשית והטרקלין המרכזי, כדי לא ללכלך את השטיחים היקרים". בנתיים הספיק מר דיוויס להגיע אל המטבח ולשמוע את סיום דבריו של הרב. צוות המטבח פניה מקום לבעל הבית שביקש לגשת וללחוץ את ידו של הרב, ופנה אל ראש הישיבה ואמר: "כבוד הרב, עגמת נפש רבה נגרמה לי ברגע זה" לתמיחת ראש הישיבה אמר מר דיוויס: "אני מחנך את בני ובנותי שכל העולם נברא בזכות ובשביל התורה הקדושה ואף התמסרתי תמיד בכדי שידעו שכל עסקי המסופרה חובקי העולם אינם אלא בשביל אחזקת התורה ולמענה וקעת בנותי נוכחו לדעת שהשטיחים שלי שווים יותר מכבוד התורה של ראש הישיבה".

לא נתקרה דעתו של מר דיוויס עד שנענה ראש הישיבה לבקשתו ובלוויית בעל הבית יצא כלעומת שבא מדלת המטבח ויחדיו הם נכנסו אל האחוזה דרך הכניסה הראשית, כשכל פסיעה של הרב על השטיחים היקרים מסיבה נחת למר דיוויס.

כשפרצה המהפיכה הקומוניסטית החרים השלטון את כל רכושו עד שהפך לאביון של ממש כשהוא נזקק לפת לחם - אך תמיד התנחם בצדקותיו הרבות ובחנתניו הנעלים הלא המהגאונים רבי אברהם יצחק בלוק ואחיו רבי אליהו מאיר - ראשי ישיבת טלז המעטירה.

מעשה זה משמש כאבן דרך המציית את מסירותם הרבה של אנשי הדורות שעברו, שהקדישו את כל חייהם לחינוך בני ביתם לך שהערך העליון והמקודש ביותר בעולמם, הוא התורה הקדושה ונשואי דגלה - אלו העמלים בתורה וקובעים עיתים להגותה.

ואכן כשאנו עומדים ב"ה בסיום המסכת, נערכים בכל בתי הכנסיות והמדרשות שזכו לקיים בקירבם שיעורי הדף היומי, לעריכת סעודות מצווה לציון סיומה של מסכת יבמות. בכך מדגישים אנו את חשיבות לימוד התורה וקיומה ושמחים אנו עמה כשמחה פרטית המתרחשת בביתנו.

יהי רצון שזככה ויקויים בנו "ונהיה אנחנו וצאצאנו וכו' כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה".

המעניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

פנינים

דף קכ/א אבא בר מניומי הוה מסקי ביה דבי רישא גלותא זוזי... חלף קמיהו ולא בשקרוה

פשר מעשהו של אבא בר מניומי

חלק אחר של מעשה זה מופיע במסכת שבת (קכא/א), שם נאמר גם כן שהיה אבא בר מניומי חייב כסף לאנשי ריש גלותא, ואף נתפס על ידם בחוב זה, אולם משהתברר להם שצורבא דרבנן הוא, אמר להם ריש גלותא לעוזבו.

הסיפור המופיע כאן מתמיה: וכי השתמט אבא בר מניומי מלשלם חובו? אף הסיפור המופיע שם מתמיה: וכי מפני שתלמיד חכם הוא אין הוא צריך לשלם?

אולם, המעשים משלימים זה את זה: מדובר לא בחוב אלא במס ממסי ריש גלותא, שלא היה מוטל על אבא בר מניומי בהיותו צורבא מרבנן. ברם, הוא לא חפץ להשתמש בכתר תורה ולומר תלמיד חכם אני, אלא להשתמש בתהבולות שונות (כמסופר כאן), עד שנתפס (כמסופר במסכת שבת). אולם אז הוברר שאכן תלמיד חכם הוא והניחוהו... (ניצוצי אור, שבת).

דף קכא/ב שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביבו כחוט השערה

השפעה על הקטנים

מפני שכאשר הצדיקים יורדים מעט ממעלתם - כל הכלל כולו יורד. כל ישראל כגוף אחד, והתעלות או ההיפך של היחיד, ובמיוחד של הצדיק, משפיעה על הכל. כך היה אומר אחד מראשי ישיבת מיר בדורות שערבו: המתמיד בישיבה הלומד ח"י שעות ביממה מחזיק את רוטשילד בפריז שלא יוציא עצמו מכלל ישראל. הכי צד: המתמיד לומד ח"י שעות, בחור רגיל י"ב שעות. למטה ממנו הסוחר בורשה הלומד שעה ביום. למטה מהם הסוחר במינסק שדיו בתפילה. למטה מהם הבנקאי בברלין שיהדותו כולה אינה אלא שאינו מחלל שבת. למטה מכולם רוטשילד בפריז שרק שם יהודי עליו ותו לו. **אם** יפחות המתמיד מח"י שעות, יפחות הבחור הממוצע מ"ב שעות, הסוחר בורשא לא ילמד כלל,

אינה קובעת את מציאות הדברים, אם הגירושין חלו או לא חלו (קובץ שיעורים כתובות אות ע"ד. ועיין בקובץ שיעורים חלק ב', בקובץ ביאורים על הש"ש אות ד' ה' י"ג).

מהאמור, עולה, אפוא, חילוק בין רוב לחזקה. שניהם דינים שיש לנהוג על פיהם במקרה של ספק, אבל כאשר יש "רוב", אמרה תורה לסמוך עליו **כבירור** שכך המציאות, לעומת דין "חזקה", שדינו **"הנהגה"**.

[ראוי לציין, כי כל האמור הוא ב"רובא דליתא קמן", כלומר, רוב התלוי במנהגו של עולם. ברם, ב"רובא דליתא קמן", כגון, רוב חנויות מוכרות בשר כשר ואחת מוכרת בשר טריפה, הבשר הנמצא בשוק מותר מדין "רוב" ואין זה רוב מדין "בירור". ראה קוב"ש שם].

דף קכב/ב תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם - הדרן למסכת יבמות

"אמר רבי אלעזר, אמר רבי חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר: 'וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך...".

במאמר זה סיימו רבינא ורב אשי, עורכי התלמוד הבבלי, את מסכת יבמות, ושלוש מסכתות נוספות, ואמרו דורשי רשומות, כי הן רמוזות במילה **"בניך"**: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות.

מידת השלום של חז"ל: המהרש"א כותב, כי לא לחינם דווקא מסכתות אלו מסתיימות במאמר זה, ואת הסיבה לכך שמסכת יבמות מסתיימת במאמר זה הוא מסביר בכך שיש בה הלכות ופרטי דינים הנראים, כביכול, עקרו חז"ל דינים מן התורה, כגון, "משום עיגונא אקילו בה רבנן" ועוד. לפיכך הדגישו רבינא ורב אשי, כי אינם עקירת דברים מן התורה, אלא יסודם במידת השלום של חכמינו זכרונם לברכה, שלא תבאנה נשים לידי עיגון.

ארבעה מיני שלום: הערוך לנר מוצא טעם משותף לכל ארבע המסכתות, שעניין כולן הוא השלום. ארבעה מיני שלום יש: בין אדם לקב"ה. בין אדם לחבירו. בין איש לאשתו. בין הגוף לנשמה, וארבע המסכתות רומזות להן.

מסכת ברכות עוסקת בדיני קריאת שמע, ברכות ותפילה, שעניינן, כי בכל ענייני חייו יתאחד האדם עם בורא העולם.

מסכת יבמות עוסקת בהקמת שם לאחיו המת - שלום בין אדם לחבירו.

מסכת נזיר עוסקת בהתנזרות מן היין, עליו אמרו חז"ל, שהרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, המביא לידי פירוד - שלום בין איש לאשתו.

מסכת כריתות עוסקת באיסורי כרת, המפרידים בין הגוף לנשמה - שלום בין הגוף לנשמה.

בפסיקת חז"ל משתנה הטבע: הגר"ש רוטשילד שליט"א כותב הסבר נפלא, בספרו פירות תאנה, לחתימת מסכת יבמות במאמר "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", על פי המבואר בספרים הקדושים, שפסקי חז"ל בהלכה חורצים גורלות לחיים. בספר דברי יחזקאל (שבת קמ"ב) מבאר, מדוע כה החמירו חז"ל ב"מים שאין להם סוף" [אדם הטובע במאגר מים שקצהו אינו נראה לעין], שלא להתיר לעגונה להנשא? לפי שאילו היו מתירים לאשתו להנשא ודאי היה הבעל מת! ורק לאחר שפסקו לאיסור, הביאו חז"ל לעולם אפשרות שינצל הבעל. לפי זה הוא מבאר את האמור בגמרתנו, על מעשה שאירע באדם שטבע במים שאין להם סוף, ולא התירו חכמים את אשתו. למחרת בא הבעל חי וקיים לביתו ומצא את בני ביתו בוכיים, יושבים אבלים. אמר רבי: "כמה גדולים דברי חכמים". הדברי יחזקאל מפרש כי כוונתו היא, שבקביעתם שהאשה אסורה, הוכיחו חז"ל את גדלותם, שבכחם לפעול ולשנות את הטבע, להציל את הנטבעים [ועיי"ש מה שהביא עוד בשם האדמו"ר מגור, בעל "פני מנחם", זע"א].

לאור הדברים הללו, מתבאר באופן נפלא מדוע נחתמה המסכת ב"תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם", שבפסקי דיניהם תלמידי החכמים מכריעים גורלות לחיים, והם הבונים את העולם.

מבוא למסכת כתובות

מסכת כתובות עוסקת במחוייבויות הנוצרות מקשר הנישואין, על פרטיהן.

הנושא אשה זוכה בענייני ממון שונים, כגון, במלאכתה, באכילת פירות מנכסיה, ועוד. מאידך, הוא מתחייב לה חיובי ממון שונים, כגון, מזונות, ביגוד, רפואה, פדיונה משבי, קבורתה, ועוד.

מסכת כתובות, כשמה, עוסקת גם ב"כתובה". בשטר ה"כתובה" נכתבים התחייבויות הבעל לאשתו. לרגל תחילת מסכת כתובות, נתמקד במושגים אחדים.

"עיקר כתובה" ו"תוספת כתובה": חכמים תקנו שהנושא בתולה יתחייב בכתובתו מאתיים זוז, והנושא אלמנה מאה זוז. הבעל מתחייב, כי אם יגרש את האשה, או ימות לפניו, ישולם לה סכום זה מנכסיו. אם רצה הבעל, הוא רשאי להתחייב סכום גבוה יותר המכונה "תוספת כתובה" יש לציין, כי קיימת מחלוקת אם חיוב כתובה לבתולה הוא מדרבנן או שיש לו מקור בתורה. בכך נעסוק בגליון הבא, אי"ה. **"נכסי צאן ברזל"**: בכתובה רושמים גם את ערך הנכסים שהביאה עמה האשה כנדוניה. עם גירושה, או התאלמנותה, גובה האשה את ערכם מנכסי הבעל. נכסים אלה מכונים "נכסי צאן ברזל", לפי שערכם קבוע, קשיח כברזל, אינו נע ונד לפי התייקרות הנכסים או ירידת ערכם,

עד
שהחברותא
מכין לעצמו
תה"ו

גם ר' בנימין
מחשובי האברכים באלעד,
לא מפספס אף יום.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם
מתקשרים ומאירים את הנשמה: *3764

השבחתם או בלותם, אלא עליו לשלם את ערך שוויים בעת הנישואין [שם: צאן ברזל בא להם, ככל הנראה, לפי שרוב העיסקאות מסוג זה נעשו בצאן, שהרועה קיבלם תחת אחריותו תוך התחייבות להחזיר לבעלים את ערכם כבשעת קבלתם. ראה רש"י בבא מציעא סט/ב ד"ה "אין מקבלין"]. הכתובה משמשת גם כשטר ראייה ביד האשה, שכל עוד הכתובה בידיה אין הבעל, או יורשיו, יכולים לטעון כי כבר נפרעו חובותיה.

"נכסי מלוג": האשה באה עם נכסים, הן נכסי דלא נידי והן מיטלטלים, הבעל זכאי ליהנות מן הרווחים המופקים מהם, אולם גופם, הקרן, נותר שייך לאשה והם אינם בבעלותו. זכותו של הבעל ליהנות מן הרווחים מוגבלת - כל עוד הם נשואים בלבד [השם "מלוג" מתפרש מלשון תלישה, כלומר, שתולש - נוטל את הרווחים, אך את הקרן מותיר בעינו. כך רווח הביטוי "מליגת הראש" על הסרת שער ראש הבהמה, שתולשים שערתיה מראשה - "הערוך" ערך "מלג". אולם ראה שם פירוש נוסף, כי שורש המילה 'מלוג' הוא מן השפה היוונית, ומשמעותה - דיבור. כלומר, נכסים שהסיכום על אודותם הוא בדברים בלבד ולא בשטר הכתובה].

כל הדינים הללו מתבארים לפרטיהם בסוגיות מסכתנו, עם יתר החיובים שבין בעל לאשתו. בנלווה להם מתבארים עניינים המסתעפים מהם, כגון, אפשרות ויתור על זכויות אלה; כיצד יש לנהוג בהתגלע ויכוח בין הבעל לאשה על אודות מצב נכסיה בעת נישואיהם ועוד; אופן גביית הכתובה ועוד.

במסכתנו גם מתבארים דיני אונס ומפתה, ו"מוציא שם רע".

מלבד השאלות הממוניות, עוסקת המסכת גם בפרטי זכויות האב בבתו; דיני קיום שטרות; הזמנים הראויים לנישואין, ועוד.

ידוע בשם קדמונינו, כי מסכת כתובות מכונה "ש"ס קטן", לפי שהיא אוגדת בחובה נושאים שונים מגוונים מכל ענפי התורה.

מתבארים בה דיני **ברכות** אירוסין, נישואין, וכן ברכת אבלים; סוגייה ארוכה עוסקת בדין "דבר שאינו מתכוון" לגבי **שבת**; ענייני אבלות - השייכים ביסודם למסכת **מועד קטן** - כאשר אירע לחתן או לכלה עניין של אבלות בימי שמחתם; ענייני **נדרים** בקשר לבעל ואשה שהדירו זה את זה; עניינים רבים הקשורים ל**גיטין** ותנאיהם; סוגיות חשובות, כ"ק"ם ליה בדבר מיניה" [=המתחייב עונש מיתה ומלקות, וכן המתחייב עונש מיתה וממון, או מלקות וממון - גידון בעונש החמור בלבד], וכן בדיני ממונות של תפיסות ממון, מוחזקות, שטרות וטענות הקשורים למסכתות **בבא קמא** ו**בבא מציעא**; ועוד.

ידעת המסכת אוצרת בכנפיה ידיעה רחבה בתלמוד כולו. הלומד את מסכתנו רוכש ידע כללי נרחב בנושאים יסודיים ביותר ועמוקים.

מסכתנו מסיימת בדיני ארץ ישראל, חיבתה, מצוות ישובה, ובעתיד המזהיר הצפוי לה בבוא הגואל, בעגלא ובזמן קריב, אמן.

הסוחר במינסק אף לא יתפלל, הבנקאי בברלין לא ישמור שבת, ורוטשילד יוציא עצמו מכלל ישראל...

דף קכב/א בבואה אית להו

בבואה

בזוהר (ח"ג רעו/א) נאמר, שאסתר שלחה שד במקומה אל אחשורוש, ולא באה אליו בעצמה. אמרו דורשי רמזים: זהו הנאמר "ובבואה לפני המלך", קרי ביה 'ובבואה', כלומר שד, שיש לו בבואה, היה לפני המלך...

דף קכב/ב ומה טעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי

תקנת חז"ל הרבתה שלום בעולם

מיד בסמוך מסיימת המסכת "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם". אכן, על ידי תקנה זו, שלא להצריך דרישה וחקירה בדיני ממונות, רבו מלוים ולווים ונתרבה השלום בעולם... (אורח ישרים).

לעילוי נשמת

אבינו הר"ר **יעקב פסמנטיר** ז"ל
ב"ר יוסף הלוי ז"ל נלב"ע ז' בתמוז תשכ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

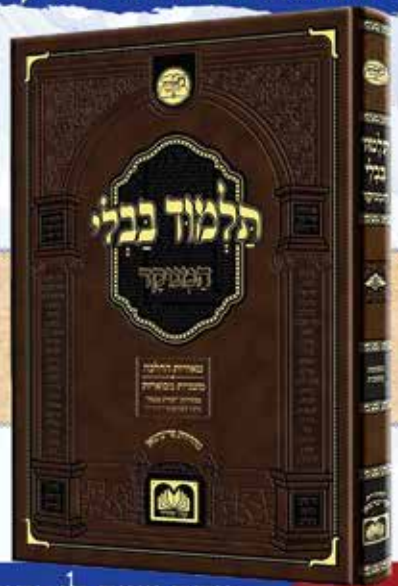
מרת **ציפורה פייגא רפאלי** ע"ה
ב"ר סיני ז"ל נלב"ע ו' בתמוז תש"ן

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

מאירים את מסכת כתובות

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

הופיע מסכת כתובות

תמונות והמחשבות להבנת הגמרא

לראשונה: מוצא מעוקד מפוסק עוק חשק ללימוד

• בתוספת טשיות בליין הדף להשלטת לימוד הש"ס • בסוף הדף טיפ ביאור לטשיות - 'מארות המשנה' • להשלטת הלימוד בהלכה למעשה צורף החיבור הנפלא 'מארות ההלכה הדגשות בתחילת ענין בתוספת

• נוסח הגמרא והנפישים טונה ונתוקו כטיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'עון והודי' • הגמרא, רדשי והתוספות מעוקרים וטפוסקים בדיוק ובשלמות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת כאבי עיניים

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

